

Restrîngîndu-ne la zona etnografică a Țării Crișurilor (înțelegînd aici spațiul cunoscut și luat ca atare de specialiști) se impune o remarcă legată de bibliografia utilizată, în general numeroasă și variată. Din parcurgerea paginilor dedicate Țării Crișurilor se observă la trimiteri lipsa unor studii, cărți apărute într-o perioadă mai recentă, pînă în anul 1976, unele dintre ele publicate de etnografii orădeni sub egida Muzeului Țării Crișurilor (anuarul „Biharea”, spre exemplu, ajunsese la numărul IV, exista „*Contribuții la cunoașterea etnografiei din Țara Crișurilor*”, nemaipunînd în discuție și cărțile de sine stătătoare). Această omitere, datorată probabil și unor prea reduse schimburi de cărți între diverse instituții, limitează oarecum imaginea sugerată asupra zonei, deși cercetătorul a efectuat o investigație de teren susținută aici.

Fără îndoială, un volum de o asemenea cuprindere în spațiu și timp, cu implicații majore ce le generează în tratarea problemelor de cultură materială populară suscită și va suscita numeroase exprimări de opinii. Fiind, însă, vorba de o sinteză de autor, de o carte ce analizează aspecte ale vieții satelor dintr-o perspectivă interesantă și originală, considerăm că această nouă contribuție trebuie privită ca un moment important în cercetarea și, apoi, prezentarea exhaustivă a culturii populare românești.

A. CHIRIAC

AUREL CHIRIAC, FERONERIE POPULARĂ DIN BIHOR — FERRONERIE POPULAIRE DE BIHOR

Muzeul Țării Crișurilor, Oradea, 1978.

Ultimele zile ale anului 1978 au fost marcate la Muzeul Țării Crișurilor de un important moment editorial: apariția sub semnătura tînărului cercetător Aurel Chiriac a volumului *Feronerie populară din Bihor*. Fără a avea pretenția tratării exhaustive a unui important capitol al culturii populare românești, lucrarea de față reprezintă o contribuție valoroasă la lămurirea problematicei legate de meșteșugul fierăritului în sudul Bihorului, zonă reprezentativă din acest punct de vedere la nivel național.

„Din bogatele informații de teren, bibliografice și de arhivă pe care a reușit să le adune — se sublinia în *Cuvînt înainte* semnat de Ioan Godea — Aurel Chiriac ne prezintă cu această ocazie doar cîteva, suficiente, însă, spre a fi reușit să elaboreze un studiu coerent și adecvat scopului propus”. Sistematizat în patru capitole bine individualizate (*Extragerea și prelucrarea minereului, Ateliere și produse,*

Semnele de meșter, Valorificarea în contemporaneitate) — individualizare care însă nu dăunează întregului — studiul reușește să atingă și să elucideze cele mai importante aspecte ale fenomenului de cultură materială propus. Urmărind întreg procesul de producere a uneltelor de fier, pe scara evoluției lor istorice, autorul are în vedere în primul rând aspectele etnografice ale meșteșugului fierăritului. Evident, munca sa a fost înlesnită de persistența pînă în zilele noastre a unor ateliere, a uneltelor produse în ele și a unora dintre oamenii — mulți altădată — care se ocupă cu această îndeletnicire. Aceasta nu scade cu nimic meritul autorului. Dimpotrivă, eforturile depuse pentru documentare în teren, pătrunderea unor taine care vor dispărea odată cu deținătorii lor, urmărirea prin cercetări la fața locului, a difuziunii spațiale a produselor fierarilor din jurul Vașcăului, adăugate studierii cu tenacitate a izvoarelor arhivistice, l-au dus pe autor la o deplină înțelegere a fenomenului cercetat. Considerațiile de ordin istoric, etnologic și sociologic, făcute de-a lungul paginilor în deplină cunoștință de cauză, relevă importantele potențe de care dispune Aurel Chiriac în domeniul respectiv.

În primul capitol abundă informațiile de ordin istoric, trecute printr-o profundă și riguroasă analiză, informații care cedează în capitolele următoare înțietatea celor de natură socio-etnografică. Chiar dacă pentru moment, în stadiul actual al cercetărilor sale, autorul nu reușește să răspundă la unele întrebări, cum ar fi, de exemplu cele legate de reconstituirea cuptoarelor țărănești de redus minereul — sîntem siguri însă că o va face într-o lucrare ulterioară — are meritul incontestabil nu numai de a fi refăcut cu exactitate întregul proces de producție, dar și de a pătrunde în intimitatea acestuia: problema apropierei sufletești între om și meseria sa, între meșteri în cadrul comunității sătești, între satele cu meșteșugari specializați și lumea exogenă, ocupă un spațiu important în cadrul lucrării, alături de tratarea tipologică a uneltelor produse în ateliere, ori a uneltelor proprii atelierului de fierărit — în ultimă instanță și ele produse tot aici. Problema mult discutată în literatura de specialitate a semnelor de meșter-ornamente se întinde pe parcursul unui întreg capitol și după părerea noastră Aurel Chiriac este mai aproape decît alți autori de rezolvarea problemei. Înțemeiată și la obiect ni se pare afirmația autorului că aceste semne care individualizează produsele fierarilor sud-bihoreni, înscriindu-le ca valori inegalabile ale artei noastre populare, „dau o notă inconfundabilă cu orice ornament întîlnit pe piesele de feronerie populară de pretutindeni“.

Considerăm un cîștig pentru literatura de specialitate tratarea de către Aurel Chiriac a feroneriei populare bihorene în primul rînd ca un important aspect de cultură materială, aprofundînd o temă tratată pînă la el mai mult ca un capitol al artei populare. Fără a neglija una din caracteristicile fundamentale ale civilizației populare românești

— simbioza utilului cu frumosul — autorul se dovedește, pe tot parcursul lucrării, adeptul tratării multilaterale, interdisciplinare, singura, credem, eficientă, a temei propuse.

Textul bilingv — în română și franceză — face volumul accesibil nu numai publicului românesc ci și celui străin. Afirmările din text sînt subliniate de numărul mare al ilustrațiilor — fotografii și desene — la care se adaugă o hartă a localităților din Bihor legate într-un fel sau altul de meșteșugul fierăritului. Toate acestea vin să mărească valoarea de ansamblu a lucrării și justifică buna primire generală făcută cărții lui Aurel Chiriac în cercurile de specialitate.

Afirmările de mai sus sînt suficiente, considerăm, pentru a sublinia reușita unui debut și cunoscînd intențiile autorului, sîntem convinși că în lucrări ulterioare tema va fi mai mult aprofundată, alit circumscrisă zonei respective, cît și extinsă pe un areal mai larg.

B. ȘTEFĂNESCU

DUMITRU POP, FOLCLOR DIN ZONA CODRULUI

Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Bala Mare, Bala Mare, 1979.

Numeroase județe din țară continuă să tipărească, printr-un lăudabil efort local, culegeri de folclor care, în mod firesc, îmbogățesc folcloristica românească contemporană.

Acțiunea este generoasă și trebuie apreciată cu atît mai mult cu cît la alcătuirea culegerilor își aduc contribuția, adeseori, specialiști, folcloriști de profesie, cu o bogată activitate științifică. O asemenea colaborare fructuoasă o salutăm acum în colecția „Folclor din zona Codrului” realizată de profesorul universitar dr. Dumitru Pop din Cluj-Napoca și apărută în anul 1978 la Baia Mare. Este o carte care „pe lingă rosturile ei principale și imediate, legate de mișcarea artistică de amatori, se adresează celor mai largi categorii de cititori [și care] vine să umple un gol în informarea științifică de specialitate”.

E de remarcat că obiectivele propuse de autor sînt îndeplinite la modul exemplar. Pentru cercetări colecția devine, credem, indispensabilă ajutîndu-i „să cunoască mai bine viața unor motive, teme sau subiecte folclorice și să stabilească în termeni mai exacti aria lor de răspîndire în spațiul nostru etnic”.

Avînd un caracter antologic și nu unul monografic colecția este prefăcută de un amplu studiu, foarte util pentru cunoașterea și recunoașterea unor aspecte istorico-geografice, social-economice și spirituale ale zonei în discuție.